

ZIJN EERSTE GROTE OPDRACHT - HET MONUMENT VOOR DE GEBROEDERS VAN EYCK - EN NOG VELE ANDERE

Het jaar 1911 mag zonder overdrijven bijzonder vruchtbaar voor Geo Verbanck genoemd worden. Er doen zich wendingen in zijn leven voor, die bepalend zijn voor zijn verdere loopbaan als beeldhouwer.

Op 18 januari 1911 treedt hij in het huwelijk met de 24-jarige Bertha Emma Autrique, *winkeljuffer*. Geo brengt zijn schoonbroer, Alfons Lammens als getuige mee, Bertha kiest haar neef en pleegvader, Guillielmus Meynendonckx. Blijkbaar

waren Geo's moeder, noch Bertha's vader bij hun huwelijk aanwezig. Het jonge echtpaar huurt eerst een appartementje aan de Keizer Karelstraat 4. In augustus 1911 gaan ze dan op de hoek van de Veldstraat en de Cataloniënstraat wonen boven de winkel van breiwerk, handschoenen en regenschermen waarvan Bertha ondertussen gerante was geworden. Zijn huwelijk doet hem duidelijk goed. Na zovele jaren vrijgezel geweest te zijn en zelf te hebben moeten instaan voor zijn dagelijkse levensbehoeften, kan hij voortaan die beslommeringen met zijn echtgenote delen. Hij bruist van energie en creativiteit.

In januari 1911 exposeert hij samen met de andere leden van *Kunst en Kennis* bij de *Cercle des Beaux-Arts* in Luik. In maart stelt hij samen met de kunst schilders Louise Coupé (1877-1945) en Modest Huys (1874-1932)

Trouwboekje van
Geo Verbanck en
Bertha Autrique.

Geo Verbanck
met zijn bruid.

Vanaf augustus 1911 wonen Geo Verbanck en Bertha Autrique boven de winkel aan de Veldstraat waarvan zij gerante is geworden.

Huwelijksgeschenk van de Sint-Jorisdijde (1911).

tentoon bij de *Cercle Artistique et Littéraire* te Gent. De pers heeft voor zijn inzendingen enkel lovende woorden over: *Verbanck est un jeune statuaire qui, dès maintenant, fait bonne figure dans la brillante phalange des bons statuaires belges, où il pourrait bien, avec De Brichy, prendre une des premières places. Ses figures et ses bustes sont d'un art probe et sévère, sans aucun de ces escamotages que certains jeunes sculpteurs commencent à pratiquer [...] travaillant grossièrement à la boulette, esquissant sans achever. [...] Sans détailler le nombreux envoi de Verbanck, laissant ce plaisir au visiteur, bornons-nous à souligner le caractère, la vie, le style, la noblesse même de certains bustes et le fini sans sécheresse de presque toutes ces œuvres remarquables.*⁶⁷

Voor het echtpaar Van Audenaerde-Sulmon verzorgt hij het grafmonument op het Campo Santo te Sint-Amandsberg. In de als nis uitgewerkte stèle staat een levensgrote treurende engel in brons, gedateerd 1911. Eronder komen

de rechthoekige portretplaketten van beide echtgenoten voor: Josephina Sulmon (1842-1910) en Carolus Van Audenaerde (1850-1918) met ertussen een rechthoekig tekstpaneel en een paneel met olijfranken.

Het patroonsfeest van de Sint-Jorisdijde van 23 april 1911 had iets speciaals. Voor het warme onthaal dat Geo Verbanck daar van in het begin heeft genoten, biedt hij zijn medeconfreers naar aanleiding van zijn huwelijk een *souper* aan. Als huwelijksgeschenk ontvangt hij een grote, geglazuurde cache-pot in ceramiek, uitgetekend door Valentin Vaerwyck en gebakken bij de firma Maes in Sint-Amandsberg, bekend voor haar kunstaardewerk. Ook andere verdienstelijke gildeleden hadden al zo'n pot gekregen.⁶⁸

67 Le Bien Public, 16.03.1911.

68 BAILLIEUL B., *Bruidsstukken in geglazuurd aardewerk in opdracht van de Sint-Jorisdijde*, in: "Van Mensen & Dingen. Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen", jg. II, 2004, blz. 279-288.

Grote engelenfiguur voor het grafmonument van het echtpaar Van Audenaerde-Sulmon (1911).

Het moet rond diezelfde tijd geweest zijn dat hij een bijzondere vraag krijgt, namelijk het maken van een zilveren wisselbeker voor de Maatschappij “Het Neerhof”.⁶⁹ Die Gentse vereniging was in 1889 opgericht om het fokken van neerhofdieren – pluimvee en konijnen – op een gereguleerde manier te laten verlopen en de resultaten ervan te laten keuren op tentoonstellingen. Aan die tentoonstellingen deden talrijke lokale en zelfs buitenlandse verenigingen mee. Medailles werden uitgereikt voor de mooiste dieren. In 1911 neemt erevoorzitter Firmin de Smet (1869–1916), industrieel en burgemeester van Vinderhoute, het initiatief jaarlijks de meest verdienstelijke kweker te belonen met een wisselbeker. Geo Verbanck wordt belast met het realiseren van dat idee. Het wordt een beker van circa 50 cm hoogte met een achzijdig onderstel en een ronde cuppa bovenaan. Vier van de acht zijden van het onderstel bevatten kleine bas-reliëfs met tafereeltjes, die betrekking hebben op activiteiten op het erf; op de tussenliggende paneeltjes werden de namen van de opeenvolgende laureaten gegraveerd. Verbanck voorziet de wisselbeker ook nog van acht sierduiven, twee bokkenkoppen en talrijke palmtakjes. Het drijfwerk wordt uitgevoerd door kunstenaar Richard Demeyer (1890–1964).

Zilveren wisselbeker van de Maatschappij *Het Neerhof* (1911).

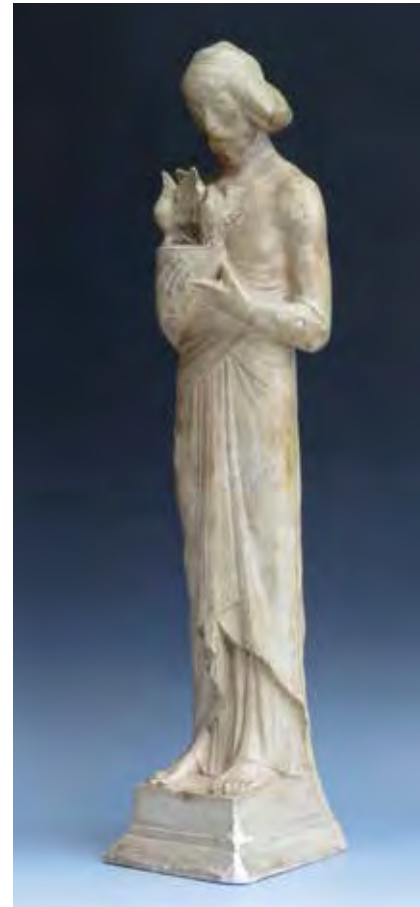
In mei 1911 krijgt Geo Verbanck bezoek van industrieel en oudheidkundige Joseph Casier, tevens erelid van de Sint-Jorisgilde.⁷⁰ Casier was volop bezig met de voorbereidingen van de culturele activiteiten, die tijdens de nakende Wereldtentoonstelling van 1913 in Gent, waarvan hij één van de drie directeurs-generaal was, zouden worden gehouden. Hij had een speciaal comité opgericht, dat een monument ter ere van Hubert van Eyck, de schilder van het wereldvermaarde, vroeg-15de-eeuwse Lam Godsretabel, moest realiseren. Voor zo'n monument had men vroeger al beeldhouwer Julien Dillens (1849–1904) onder de arm genomen maar zijn ontwerp was toen om verscheidene redenen nooit uitgevoerd. De kansen om het nu wel te laten lukken waren gekeerd, maar door zijn overlijden moest er een andere beeldhouwer gevonden worden die dat ontwerp kon aanpassen en

.....
69 DE HERDT R., e.a., *Honderd Jaar “Het Neerhof”, 1889–1989*, Gent, 1989; AUTRIQUE B., *Wisselbeker Firmin de Smet 1911 Het Neerhof*, in: “Flash Medailles”, jg. 14, nr. 4, oktober–november–december 2010, blz. 161–168.

70 DEMEY A., *Hoe Geo Verbanck de gebroeders van Eyck eerde*, Stichting Geo Verbanck, Sint-Niklaas, 2021.

Maquette van Julien
Dillens voor een
monument ter ere van
Hubert van Eyck.

*Sint-Jozef met de
duifjes (1911).*

klaarmaken voor uitvoering. *Le jeune sculpteur gantois des plus méritants, M. Georges Verbanck* leek voor Casier daarvoor de aangewezen persoon. Verbanck krijgt dus de opdracht de maquette van Dillens op 1/3 van de ware grootte te reproduceren en aan het oordeel van het van Eyckcomité voor te leggen. Half juli is hij daarmee klaar, maar het comité kan pas op 31 oktober naar zijn atelier afzakken om de aangepaste maquette te inspecteren.

In tussentijd kan Geo Verbanck zich concentreren op een andere opdracht. De vroegere zetel van de Sint-Jorisgilde, het Sint-Jorishof uit de tweede helft van de 15de eeuw, op de hoek van de Hoogpoort en de Botermarkt was al van het einde van de 18de eeuw omgevormd tot hotel en had in de loop van zijn bestaan heel wat veranderingen ondergaan. Bij het begin van de 20ste eeuw kon de stad Gent het hele pand verwerven, zodat het in de aanloop naar de Wereldtentoonstelling van 1913 kon worden gerestaureerd naar de oorspronkelijke toestand en op die manier een pareltje van 15de-eeuwse

architectuur worden in het centrum van de stad. De restauratieplannen zijn bij het begin van 1911 klaar maar het duurt nog ettelijke maanden vooraleer ze worden goedgekeurd. Bedoeling is ook de trapgevel langs de Botermarkt te bekronen met een beeld van *Sint-Joris met de draak*. Aan zes beeldhouwers wordt gevraagd daarvoor een ontwerp in te dienen. Op 27 oktober 1911 wordt unaniem dat van Geo Verbanck gekozen en krijgt hij de opdracht het beeld in zandsteen uit te voeren.⁷¹ Dat zal voor hem wel een opsteker geweest zijn want bij het van Eyckcomité stond het licht allesbehalve op groen om het monument voor Hubert van Eyck effectief uit te voeren. Begin december vraagt Joseph Casier hem zelfs expliciet er niet meer aan verder te werken.

Beeld van *Sint-Joris met de draak* als bekroning van de trapgevel van het gerestaureerde Sint-Jorishof aan de Botermarkt (1911).

Ondertussen is zijn vrouw hoogzwanger van hun eerste zoon, Robert, die op 5 november ter wereld komt. Dat belet hem alleszins niet om toch alle dagen naar zijn atelier aan de Kleine Huidevettershoek te trekken en daar aan verschillende beelden tegelijk te werken: een *Christusbeeld* van meer dan een halve meter groot, een iets kleiner beeld van *Sint-Jozef-met-de-duifjes*,

.....
71 EVERAERT G., *Opgeknapt. 10 monumenten in de Gentse Kuip en de Expo van 1913*, Gent, 2013, blz. 73-85.

Bertha Autrique met haar eerste zoon, Robert (1911).

Staande Christusbeeld (1911).

beelden van *Johannes de Evangelist* en van *Johannes de Doper*, die minstens één meter groot zijn, acht leeuwen voor het Belfort, vijf ongeveer levensgrote beelden voor het nieuwe postgebouw ...

Of hij het Christusbeeld en dat van Sint-Jozef in opdracht maakte, weten we niet, maar die van de beide Johannessen waren op vraag van de voorzitter van *Kunst en Kennis*, Oscar Van de Voorde. Hij had een *moderne kapel* ontworpen voor de “Exposition Internationale de l’Art Chrétien moderne”, georganiseerd door de Franse *Société de Saint-Jean* in het *Pavillon de Marsau*, het huidige Musée des Arts Décoratifs bij het Louvre in Parijs. Die tentoonstelling liep daar van 14 november tot eind december 1911. Oscar Van de Voorde stelde die kapel met de beelden van Verbanck nogmaals tentoon van 6 mei tot 19 juni 1912 op de “Exposition Internationale d’Art Religieux Moderne” in het paleis aan het Jubelpark in Brussel. In de gespecialiseerde tijdschriften wordt vooral aandacht besteed aan de vormgeving van de kapel van Van de Voorde. Enkel Hippolyte Fierens-Gevaert (1870–1926) zegt iets over Verbancks beelden: *M. Verbanck est l’auteur des deux Saints Jean,*

Voor een *moderne kapel*, ontworpen door Oscar Van de Voorde maakt Verbanck beelden van Johannes de Evangelist en Johannes de Doper (1911).

*placés dans la chapelle de Van de Voorde des deux côtés de l’autel. Peut-être n’a-t-on pas prêté une attention suffisante à ces statues, modelées avec décision et conçues dans un excellent esprit architectural. L’auteur, un Gantois, ne passe d’ailleurs pas inaperçu dans son milieu; c’est à lui qu’est confié l’exécution du mémorial van Eyck.*⁷²

Ook de beelden van Christus en van Sint-Jozef zijn strak en ingetogen geconcipieerd, als zouden ze in een nis van een gotische kathedraal moeten passen. Dat ontlokt bij Isidoor Van Beugem trouwens de uitspraak: *Men moet tot de Gothiekers terug, om zoo’n reine innerlijkheid naïef-grootsch [...] gebeiteld te zien.*

72 FIERENS-GEVAERT H., *Le salon d’art religieux moderne (Belgique et Hollande)*, in: “L’Art Flamand & Hollandais, revue mensuelle illustrée”, Antwerpen, jg. 9, nr. 18, juli-december 1912, blz. 79.

In diezelfde periode schrijft de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten, onder voorzitterschap van Joseph Casier, een wedstrijd uit voor het beeldhouwwerk bovenaan het te vernieuwen Belfort. Op de vier ronde hoektorentjes ter hoogte van de uurwerkkamer moesten *wachters* komen, geflankeerd door acht leeuwen met een wapenschild en verder moesten er ook nog gesculpteerde waterspuwers aangebracht worden. Aloïs De Beule haalt de opdracht voor de vier torenwachters binnen, Oscar Sinia (1877-1956) die voor de acht leeuwen en Karel Mast (1854-1929) mag de waterspuwers uitvoeren. Voor de acht leeuwen had Geo Verbanck ook ontwerpen ingestuurd maar zijn prijs lag ver boven het vooropgestelde budget.⁷³

Op de Korenmarkt verrees tussen 1899 en oktober 1910 een nieuw postgebouw naar ontwerpen van Louis Cloquet (1849-1920) en Stefaan Mortier (1857-1934).⁷⁴ Het was de bedoeling de gevels te voorzien van overvloedig beeldhouwwerk, maar bij de officiële opening van het gebouw op 24 oktober 1910 was dat nog niet aanwezig. Daarvoor worden Oscar Sinia, Aloïs De Beule, Remi Rooms (1861-1934) en Geo Verbanck aangehouden. Verbanck krijgt de uitvoering van de vijf beelden toegewezen, uiterst rechts langs de Korenmarkt, die de vijf

Beeld van Azië aan het voormalige postgebouw aan de Korenmarkt (1911).

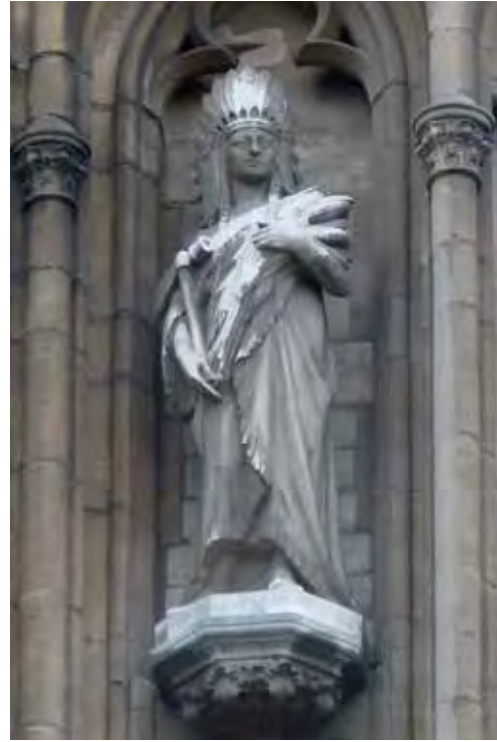
werelddelen moeten symboliseren. Hij beeldt Europa uit als een vrouw met scepter en boek, attributen van beschaving. Azië wordt voorgesteld als een vrouw met waaier, Amerika als een Indiaans opperhoofd met strijdbijl en maïskolven, Afrika als een kleurlinge met een slagtang van een olifant, tropische vruchten en een aardse kruik en Oceanië als een vrouw met een kokospalm. Alle beelden worden zodanig geconcepieerd dat ze perfect passen in de neogotische nissen. Daarna volgen de bestellingen elkaar snel op. Begin 1912 wordt hem gevraagd een grote portretmedaillon te maken van stadsarchitect Karel Van Rysselberghe, die als professor

Portretmedaillon van Karel Van Rysselberghe (1912).

73 SAG, MA_SCMS_095, Verslagen van de Commissie 1912-1913.

74 GODITIABOIS P. en VAN DE CAPELLE L., *Louis Cloquet (1849-1920). Architect tussen Monument en Stad*, Gent, 2022.

Beeld van *Europa, Amerika, Afrika* en *Oceanië* aan het voormalige postgebouw aan de Korenmarkt (1911).

architectuur aan de Koninklijke Academie met pensioen ging. Op 28 april wordt hij gehuldigd en krijgt hij een exemplaar van dat medaillon, gevat in een prachtige eikenhouten lijst.⁷⁵

Later op het jaar bestelt de Katholieke Vlaamse Oud-Hoogstudentenbond van Oost-

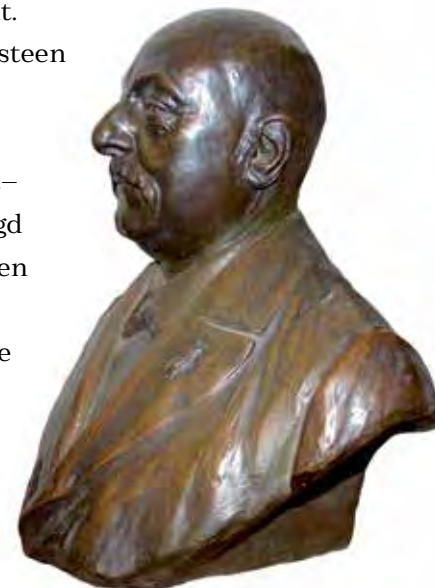

Bas-reliëf van *Isidoor Bauwens* (1912).

Vlaanderen een groot bas-reliëf van hun voorzitter, dr. Isidoor Bauwens (1855–1918). Hij maakt ook het borstbeeld van Diomède Vanderhaeghen (1847–1913), bestuurder van de Société Cotonnière Nouvelle-Orléans in Gent. In 1914 kapt Verbanck een beeldengroep in zandsteen voor Vanderhaeghens grafmonument op de Westerbegraafplaats.

Het is duidelijk dat dergelijke plaketten en borstbeelden nooit aan Geo Verbanck zouden gevraagd geweest zijn, mocht hij toen al niet bekend hebben gestaan als een goed portrettist. Bedenk dat hij daarvoor de geportretteerde toch één of meerdere keren in zijn atelier moet laten poseren en dat er daarna nog heel wat bewerkingen volgen vooraleer het stuk kant en klaar kan worden afgeleverd en dan besef je pas welke activiteit

daar aan de Kleine Huidevettershoek wordt ontplooid!

Borstbeeld van *Diomède Vanderhaeghen* (1913).

Tussen al die drukke werkzaamheden door slaagt Geo Verbanck er ook nog in deel te nemen aan de groepstentoonstelling van *Kunst en Kennis* van 24 maart tot 8 april in het peristilium van de Aula

van de universiteit aan de Voldersstraat én creëert hij een mysterieus beeld, dat hij *Sfinx* noemt, in ceramiek laat bakken bij de kunstpottenbakkerij van de gebroeders Maes in Sint-Amandsberg en inzendt voor de Biënnale van Venetië.⁷⁶ Hij zit dus helemaal niet verlegen om werk en niet lang nadat hem in december 1911 was gevraagd niet meer verder te werken aan het huldemonument voor Hubert van Eyck,

Mysterieuze *Sfinx* (1913).

.....

75 DEMEY A., *In gips of brons: tweedimensionele portretten door Geo Verbanck (II)*, in: "Flash Medailles, tijdschrift van de vzw Promotie van de Medaille", jg. 26, okt.-nov.-dec. 2022, blz. 244-256.

76 Stichting Geo Verbanck, *Jaarverslagen 2016*, blz. 29 en *2017*, blz. 27-28; *Jaaroverzicht 2021*, blz. 31.

vraagt Joseph Casier hem al een volkomen ander, veel grootser monument te ontwerpen. Hij zet zich onmiddellijk aan het werk en Casier kan op de vergadering van het van Eyckcomité van 6 maart 1912 zelfs al twee maquettes laten zien. Een waarbij Geo Verbanck het Lam Gods centraal heeft geplaatst en een waarbij de gebroeders Hubert én Jan van Eyck de prominente plaats innemen. Dat met het Lam Gods wordt verworpen, dat met de gebroeders van Eyck mag hij verder uitwerken. Van dan af volgt het ene atelierbezoek het andere op en moet Verbanck keer op keer aanpassingen aanbrengen, hetzij aan de figuren van de gebroeders van Eyck, hetzij aan de houding van een of meerdere van de vele figuren die de treden van het monument beklimmen

om de beroemde schilders te eren. Een tijdrovende en arbeidsintensieve klus! Ook Edmond Cayphas, directeur van de Brusselse *Fonderie Nationale des Bronzes*, gaat verscheidene keren bij Verbanck op bezoek, eerst om een raming te maken voor het in brons gieten van alle beelden, daarna om te zien hoe de werkzaamheden aan de modellen vorderen om zijn planning te kunnen opstellen.

Pas op 24 mei 1912 krijgt Verbanck zijn formele opdracht. Het zal dus nog een ware heksentoer worden om alles kant en klaar te krijgen om het monument op 9 augustus 1913 plechtig door koning Albert I te kunnen laten onthullen. In november 1912 is de *Genius* voor tegen de achterzijde van het monument klaar om in brons gegoten te worden. De beelden van de gebroeders van Eyck zijn dat ook, maar moeten nog wachten omdat de aansluitende groepen nog niet klaar zijn. Eind februari 1913 is de rechter beeldengroep volledig in gips gegoten en klaar om naar de bronsgieterij in Brussel getransporteerd te worden. Pas op 6 juni komen de gipsen beelden van de gebroeders van Eyck bij de bronsgieter aan. Eind juni kunnen alle beelden van de linker groep eindelijk bij de bronsgieter afgeleverd worden, helaas veel te laat

Verbancks schets voor een monument ter ere van het Lam Gods werd niet aanvaard (1912).

De schets voor een monument te ere van de gebroeders van Eyck werd aanvaard als basis om verder uit te werken (1912).

om nog gegoten, afgewerkt en gemonteerd te worden tegen de onthulling op 9 augustus. Een oplossing dient dus gezocht te worden want de onthulling kan niet worden verdaagd. Er wordt dan noodgedwongen beslist die gipsen beelden een bronskleurige patine te geven zodat die niet te onderscheiden zijn van de andere beelden, die wel in brons gegoten zijn. Op die manier wordt alles naar Gent vervoerd en voorzichtig op zijn plaats gemonteerd, net op tijd voor de inauguratie door de koning! Niemand van de ongeveer tweeduizend genodigden merkt iets op. Puik werk van de bronsgieter. Eind goed, al goed. Maar dat neemt niet weg dat Geo Verbanck van mei 1912 tot augustus 1913 onder permanente stress moet hebben geleefd. Hij is dag na dag tot het uiterste moeten gaan om de achtentwintig, meer dan levensgrote, menselijke

Rechter beeldengroep helemaal in gips afgegoten en klaar om naar de bronsgieterij te vertrekken (1913).

De Genius van de schilderkunst (1912).

figuren te concipiëren en in klei te boetseren. Klei, gips en timmerhout moest tijdig besteld worden en in grote hoeveelheden naar zijn atelier gebracht worden. Met het hout moesten timmerlieden een stevige sokkel bouwen, die exact dezelfde afmetingen en getrapte vorm moest hebben als de hardstenen sokkel, die architect Valentin Vaerwyck voor het monument had uitgetekend. Alles moest tot op de centimeter kloppen want de samenstelling van de beeldengroepen was daarop voorzien. Voor elke figuur moest een specifiek geraamte gemaakt worden om te verhinderen dat het beeld in elkaar zou zakken onder het gewicht van de vele kilo's klei, die nodig waren om het te boetseren. Met kilo's gips moesten vervolgens mallen gemaakt worden om daarmee afgietsels in gips te maken. Een precisiewerk want de bronsgieter moet perfecte modellen krijgen om er gietmallen van

te maken. Eens de beelden in gips gegoten en bijgewerkt waren, moesten ze in op maat gemaakte houten kisten geplaatst worden, op een vrachtwagen geladen en naar Brussel vervoerd. Uiteraard doet Geo Verbanck dat niet allemaal alleen maar wordt hij voor veel stappen in dat hele proces geholpen door werklieden. Maar het creatieve aspect en het boetseren van de beelden moet hij uiteraard zelf doen en elke verdere stap moet hij nauwlettend begeleiden en controleren om tot het gewenste resultaat te komen. Het moet daar aan de Kleine Huidevettershoek gegond hebben van de activiteiten! En dan te bedenken dat Verbanck ook nog zijn lesopdracht aan de Academie van Dendermonde heeft waar hij twee avonden in de week met de trein naartoe moet en tevens ook nog andere opdrachten heeft aangenomen.

Voor een groot herenhuis aan de Koning Albertlaan, ontworpen door Valentin Vaerwyck, kapt hij een bas-reliëf met twee gehurkte figuren, die een rechthoekig paneel met jaartal 1913 vasthouden. En voor de portieken van het Flandria Palace Hotel aan het Maria Hendrikaplein maakt hij niet minder dan zes grote beelden, die respectievelijk de *Lente*, de *Zomer*, de *Herfst*, de *Winter*, de *Muziek* en de *Dans* verbeelden. De gipsen modellen van die beelden

stelt hij tentoon in het “Salon d’honneur d’Art Monumental Belge” op de Wereldtentoonstelling van 1913 in Gent.

De lente en de winter.

Het lachertje (1912).

Misschien is het wel als ontspanning tussendoor, maar zijn eenjarig zontje inspireert hem tot het boetseren van zijn kinderkopje. Daarvan worden verschillende exemplaren in gips afgegoten en daarna zelfs in witte marmer gekapt. Hij noemt dat *Het Lachertje*. Isidoor Van Beugem beschrijft het in 1916 treffend: *'t Is zijn eigen kindeke, ge ziet en ge voelt het: er ligt zooveel innigs in die ongedwongen houding van 't kopje en zooveel liefs in de bewerking ervan. Bekijk die toegenepen lipjes, dat guitig neusje, die gedoken oogjes, 't bolle der wangen en 't holle aan de slapen en 't innerlijk, lachend geweld, dat stijgt in elk aderke en dat losbreken gaat in een schaterenden lach, vóór 't zoete vaderke.*

Geo Verbanck wordt persoonlijk door de koning gefeliciteerd voor zijn monument te ere van de gebroeders van Eyck (9 augustus 1913).

Gelukkig maar heeft Verbanck tijdens die superdrukke periode van het van Eyckmonument een stabiel familiaal vangnet, wat hij vóór zijn huwelijk nooit had gekend. Dat zal hem zonder meer veel geholpen hebben om er in die hectische maanden niet onderdoor te gaan.

Dat van Eyckmonument was toch echt wel een opdracht geweest om U tegen te zeggen, vooral omdat de tijdspanne waarbinnen het klaar moest zijn zo kort was, iets wat bijna onmogelijk was en faliekant had kunnen aflopen. Joseph Casier had hem die opdracht gegeven omdat hij gezien had tot wat hij in staat was en Geo Verbanck heeft dat vertrouwen niet beschaamd. Niettegenstaande bijna de helft van het monument nog niet in brons was gegoten de dag van de onthulling, krijgt hij niet enkel van de koning felicitaties maar wordt hem in de pers, zowel in het binnenland als internationaal, unaniem lof toegezwaaid. De verslaggever van Gand Exposition 1913 wordt er bijna euforisch van: *Il faut constater que vraiment l'œuvre de Verbanck est belle, très belle, la plus belle croyons nous de toutes celles qui ornent les places publiques de*

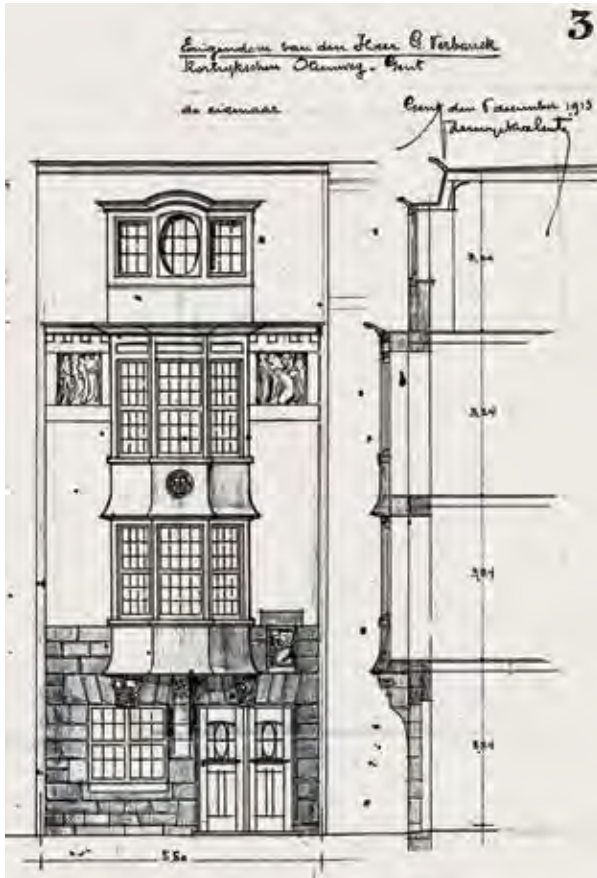
*Gand. L'artiste a fait une œuvre durable, une œuvre grande. La mièvrerie est exclue de cette sculpture où se révèle un esprit et une âme trempés. Verbanck est réellement une valeur et il est à souhaiter que son beau talent se fasse connaître de plus en plus et de mieux en mieux.*⁷⁷

De jonge dertiger, die Geo Verbanck op dat ogenblik is, wordt op slag beroemd, tot in de hoogste middens. Hij zal daarna nooit meer om opdrachten verlegen zitten. De onthulling is dan wel een succes geweest, toch is voor Verbanck daarmee de kous nog niet af. De linker beeldengroep moet nog in brons worden gegoten. Blijkbaar loopt dat bij de *Fonderie Nationale des Bronzes* toch niet zoals verwacht en loopt dat werk nog maanden vertraging op! Pas half december 1913 kunnen alle beelden definitief geplaatst worden, tot grote opluchting van iedereen. De nakende wintermaanden zouden immers nefast kunnen zijn voor de beeldengroep in gips. Na nog wat betwistingen tussen het Comité van Eyck en de bronsgieterij, kunnen dan toch eindelijk alle facturen vereffend worden om de zaak af te sluiten.

Ondertussen had de Wereldtentoonstelling, die op 26 april was gestart, op 3 november 1913 de deuren gesloten. Het grote terrein achter het Sint-Pietersstation wordt vrij snel ontruimd en de plannen voor een nieuwe woonwijk zijn in de maak. Aan de rand ervan, de huidige *Sterre*, is de toen nog agrarische zone al verkaveld en bouwrijp gemaakt. Met wat hij heeft verdiend met het monument van de gebroeders van Eyck, met zijn talrijke andere beelden en met zijn wedde van professor aan de Koninklijke Academie van Dendermonde kan Geo Verbanck zo'n bouwperceel aankopen. Doordat ook zijn echtgenote werkt, is hij daarenboven niet meer de enige kostwinnaar.

Zijn vriend, architect Valentin Vaerwyck, koopt het perceel ernaast en zet zich onmiddellijk aan het ontwerpen van hun beider huizen. Verbanck heeft het nu wat minder druk, wat hem goed uitkomt om met zijn vriend de bouwplannen voor zijn nieuwe woonhuis met een eigen beeldhouwersatelier te bespreken. In oktober 1913 is Vaerwyck daar al zo ver mee gevorderd, dat hij een meetstaat kan maken en aan twee aannemers prijzen kan opvragen. Emile Wyckaert, van de Lousbergkaai en Cyrille Myncke van de Brusselsesteenweg, dienen hun prijzen in. Uiteindelijk zal Cyrille Myncke, *Entreprise de Travaux Publics & Particuliers* de bouwwerken uitvoeren volgens de definitieve plannen van Vaerwyck van 6 december 1913.

.....
77 M.W. (Marcel Wyseur), *La manifestation Internationale en l'honneur des frères Jean et Hubert Van Eyck. L'inauguration du monument*, in: "Gand-Exposition", jg. 3, 10 augustus 1913, blz. 261.

Gevelontwerp voor Verbancks nieuwe woning aan de Sterre in Gent (6 december 1913).

speelster Terthila Coppitters op het kerkhof van Gentbrugge kapt hij haar portret in witte marmer.⁷⁹ En voor het grafmonument van de familie Vanderhaeghen-De la Ruelle, alweer op de Westerbegraafplaats, maakt hij een levensgrote beeldengroep in zandsteen. Een echtpaar beweent een kind dat zich tussen hen in bevindt, wat het verdriet van de ouders symboliseert, die twee van hun pasgeboren kinderen hebben verloren. Hij kapt ook een vrouwenkopje, *De Lachende*, waarover Isidoor Van Beugem schrijft: *een van leepheid overvloeiende lachende vrouw ademt een machtig brok sensueel leven, dat eigenaardig aandoet tegenover zijn andere vrouwenkoppen, die een grootscher innerlijk vertolken.*

78 DE WILDE K., *De vlassgarensponnerij in de Langemuntstraat*, in: "Heem- en Oudheidkundige Kring Zele, Jaarboek 38", Zele, 2007, blz. 202-208; DEMEY A., *Grafzerk Gallet-Van Cauteren*, in: "Stichting Geo Verbanck. Jaaroverzicht 2022", Sint-Niklaas, 2023, blz. 7-9.

79 DEMEY A., *In gips of brons: tweedimensionele portretten door Geo Verbanck (II)*, in: "Flash Medailles", jg. 26, okt.-nov.-dec. 2022, blz. 251-256.

Geo Verbanck kan zich nu rustig concentreren op zijn lesopdracht in Dendermonde en op nog een aantal andere zaken. Voor het driejaarlijkse "Salon van 1914" in Brussel in het Paleis van het Jubelpark, dat op 9 mei start en in normale omstandigheden zou lopen tot 2 november, stuurt hij twee marmeren beelden in: *Meditatie* en een kinderkopje, ongetwijfeld dat van zijn zoon Robert, dat hij *Het Lachertje* had genoemd. De internationale sectie van de *Sierkunsten (les Arts décoratifs)* van dat "Salon" opent de deuren op zaterdag 20 juni. Daar stelt Verbanck zijn *Genius van de schilderkunst* tentoon, die hij gemaakt had voor tegen de rugzijde van het van Eyckmonument en ook al op de Wereldtentoonstelling had opgesteld.

Voor het grafmonument van de eigenaar van een grote vlassponnerij in Zele, de Gentenaar Carolus Gallet en zijn echtgenote Triphonia Van Cauteren op de Westerbegraafplaats, maakt hij een bronzen hoog-reliëf van een levensgrote, zittende vrouwenfiguur.⁷⁸

Voor het grafmonument van toneel-

De lachende (1914).

Bronzen hoog-reliëf
aan het grafmonument
van de familie *Gallet-
Van Cauteren* (1914).

Marmeren portretplakiet
van *Terthila Coppitters*
(1914).

Beeldengroep op de
graftombe van de
familie *Vanderhaeghen-
De la Ruelle* (1914).

Voorts maakt hij nog een elegant vrouwenbeeldje, soms *Levensvreugde* genoemd, maar door Van Beugem *Aandoening* gedoopt en beschreven als een *vrouw, die, in zekere verwachting, de armen spreidt en 't gelaat tot lachen wijdt, treedt met vluggen stap den lang afwezige tegemoet*. Uit die periode kennen we ook nog een gipsen bas-reliëf van een naakte staande vrouw, die achteloos haar gewaad in een rijke plooienvall houdt.

In hout snijdt hij dat jaar een vrij luguber beeld van het afgehakte hoofd van Johannes de Doper, een bekend Bijbels thema. Tegelijk laat hij, ongetwijfeld op bestelling, de *Johanneskop*, die hij al op het driejaarlijks “Salon van 1908” in Antwerpen in gips had

tentoongesteld, in verschillende exemplaren in ceramiek bakken bij de firma Maes. Van Beugem beschrijft het als volgt: *Een streven naar vorm moet ge niet zoeken in dat afgehouden St.-Janshoofd; uw gevoel overstelpt u en uw*

oogen staren alleen naar de toegeloken oogen, die wenen, inwendig ... Wat de meewarigheid van dien kop nog verhoogt is de bewerking: de klei is met gekleurd glazuur overdaan, wat hier ten gunste getuigt voor Verbancks verfijnden smaak.

Levensvreugde, ook Aandoening genoemd (1914).

Hoofd van *Johannes de Doper* in hout (1914).

Op 19 juli wordt na drie maanden intense voorbereiding in Gent het *Algemeen Kunstverbond voor Beide Vlaanderen* opgericht om alle in Vlaanderen actieve kunstenaars te verenigen en gezamenlijk naar buiten te komen. Het persbericht daarover wordt gretig opgenomen door de Vlaamstalige pers.⁸⁰ De nieuwe vereniging telt onmiddellijk meer dan 150 leden: *Veertig letterkundigen zijn lid geworden o.m. C. Buysse, Virg. Loveling, M. Sabbe, Stijn Streuvels, K. Van den Woestyne, H. Verriest, al de toonkundigen van naam, meer dan veertig schilders reeds, en waarachtig niet van de geringste, beeldhouwers, etsers, graveerders, bouwkundigen, tooneelkunstenaars enz. enz. De uitslag overtreft de verwachtingen ver.* De doelstellingen van het Verbond worden als volgt geformuleerd: *Hoe langer hoe meer*

.....

80 Zie o.m. de “Vlaamsche Gazet”, 04.05.1914; “Hooger Leven. Algemeen Weekblad voor Ontwikkelde Katholieke Vlamingen”, 25.07.1914; “t Volk van Ronsse. Katholiek-, Volks- en Vlaamschgezind Weekblad”, 26.07.1914; “De Volksstem”, 26-27.07.1914; “Carolus. Het Weekblad van de Vlamingen”, 30.07.1914.

is gebleken, nu wat zulk Verbond zal te beteekenen hebben. Alle kunsten zijn één; ze zijn als zooveel verschillende bloemen op één struik, als zooveel verschillende zijden aan één landschap. En kunstenaars die een verschillend vak beoefenen bleken elkaar soms niet eens te kennen, zelfs niet bij naam; zij lichtten mekaar niet voor, al ware voorlichting zoo dikwijls noodig geweest, steunden mekaar niet, of niet genoeg. En wroetten dikwijls, volslagen onbekend bij de Vlamingen, en onbemind binnen de enge muren van een atelier, en waren aan 't voortbrengen groote kunst ... Want Vlaanderen is een wonder land, en vruchtbaar als geen tweede. Op 2 mei wordt een voorlopig bestuur samengesteld onder voorzitterschap van dichter René de Clercq (1877-1932) om de praktische organisatie op poten te zetten. Geo Verbanck vertegenwoordigt er de beeldhouwers in. Na de officiële oprichting bestaat het bestuur enkel uit een voorzitter, twee ondervoorzitters, twee secretarissen, een “hulp-schrijver” en een penningmeester. Daarnaast opereert een *algemeenen raad* waarin Geo Verbanck, samen met Carl De Cock (1879-1965) en Leon Sarteel de belangen van de beeldhouwers behartigt.

DE EERSTE WERELDOORLOG: HET LEVEN WORDT GRONDIG VERSTOORD MAAR VALT TOCH NIET HELEMAAL STIL

Ondertussen stapelen zich donkere wolken boven Europa op. In België gelooft men echter nog helemaal niet aan een gewapend conflict of aan de mogelijkheid daarin betrokken te worden. Wanneer op 28 juni 1914 de Oostenrijks-Hongaarse kroonprins Franz-Ferdinand en zijn echtgenote in Sarajevo doodgeschoten worden, destabiliseert dat onmiddellijk het broze evenwicht tussen de Europese grootmachten en ontketent dit een machtsstrijd, die niet meer te stuiten is. Oostenrijk-Hongarije en bondgenoot Duitsland willen een vergeldingsactie uitvoeren tegen Servië, dat verantwoordelijk is voor de moord. Rusland en Frankrijk willen dat verhinderen. Daarop wil Duitsland Frankrijk aanvallen en eist op 2 augustus van België, in ruil voor compensaties, vrije doorgang, wat geweigerd wordt. België, gelegen tussen de drie dominerende mogendheden in Europa, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië, wenst om economische en culturele redenen immers met iedereen in vrede te leven en zijn neutraliteit te behouden. Daarop valt Duitsland in de ochtend van 4 augustus België via Luik binnen en wordt ons land tegen wil en dank meegesleurd in wat later de *Groote Oorlog* zal worden genoemd, een ongezien gewapend conflict dat vier jaar zal duren. Na de val van Luik en Brussel rukken de Duitse troepen verder op en bereiken ze na een maand, in een poging om Antwerpen te neutraliseren, Dendermonde,

dat een mobilisatiecentrum voor Belgische militairen was. Na de capitulatie van Dendermonde op 4 september wordt de stad in de volgende dagen systematisch zo goed als volledig platgebrand, zogezegd omdat de bevolking op de troepen had geschoten.⁸¹ Meer dan 1200 woningen en openbare gebouwen worden vernield en 900 raken ernstig beschadigd. Ook de gebouwen van de Koninklijke Academie in de Dijkstraat ontsnappen daar niet aan en branden op 5 september uit.⁸² In zo'n omstandigheden moeten de lessen uiteraard worden stopgezet. Al in januari 1915 worden ze, in een noodgebouw met veel te kleine lokalen, hervat.⁸³ Het spreekt vanzelf dat ook Geo Verbancks activiteiten in Dendermonde tijdelijk stilvallen.

In Gent is dat eventjes nog niet het geval en gaat het leven, weliswaar onder verhoogde druk door de talrijke vluchtelingen die uit de belegerde steden toekomen, zo goed en zo kwaad mogelijk zijn gewone gang. Zo ook aan de Academie waar de eindejaarsjury van het academiejaar 1913-1914, waarvoor Geo Verbanck was uitgenodigd, en de proclamatie nog net kunnen doorgaan zoals gepland, vooraleer de Duitse troepen op 12 oktober Gent bereiken. De stad komt dan onmiddellijk onder militair bestuur te staan, dat voortaan het hele openbare leven zal controleren.⁸⁴ Dankzij voedselhulp, verdeeld door het *Stedelijk Comité der Volksvoeding* is er de eerste maanden van de bezetting nog geen echte voedselschaarste, maar in 1915 wordt dat allemaal veel moeilijker omdat basisproducten als brood, vlees en aardappelen gerantsoeneerd worden. Komt daar nog bij dat heel wat fabrieken moeten sluiten als gevolg van het opeisen van hun grondstoffen en het ontmantelen van hun machines, wat een grote werkloosheid met zich meebrengt.

Naargelang de maanden verstrijken, begint de bezetter zo goed als alles op te eisen. Ook kunstwerken. Alfons Van Werveke (1860-1932), conservator van de Oudheidkundige Musea van de stad Gent, slaagt erin heel wat waardevols te verstoppen, onder meer medailles van de Sint-Jorisgilde, en kanunnik Gabriël Van den Gheyn (1862-1955), conservator van de Sint-Baafskathedraal, verbergt de panelen van het Lam Godsretabel in particuliere woningen.

.....

81 SAX A. e.a., *Tegen-Strijd. De beleving van de Eerste Wereldoorlog in het Land van Dendermonde*, Erfgoedcel Land van Dendermonde, 2014.

82 DE BRUYN J.P. en STROOBANTS A., *Op. cit.*, Dendermonde, 2000, blz. 43.

83 Stad Dendermonde, *Verslag over het bestuur en den toestand der gemeentezaken gedurende het dienstjaar 1926, bevattende een overzicht der jaren 1914-1925*, blz. 24.

84 Zie o.m. CAPITEYN A. e.a., *Gent en de Eerste Wereldoorlog. Het stadsleven in de jaren 1914-1918*, Gent, 1991; KEYMEULEN S. en VAN DEN BOSSCHE H. (red.), *Kriegsalbum. Bezet Gent in de Eerste Wereldoorlog*, Gent, 2018.

Bertha Autrique met
zontje Robert en de
pasgeboren dochter
Julienne (1915).

*Kopje van Julienne
(1915).*

Bas-reliëf van Bertha
Autrique en de kleine
Julienne (1915).